

Individuálna výročná správa

Obce Baláže

za rok 2024

Chab
.....
starosta obce

Významné riziká a neistoty, ktorým je účtovná jednotka vystavená

Úvodné slovo starostu obce

Obec leží na južných svahoch Starohorských vrchov v nadmorskej výške 538 m.n.m . O starobylosti osídlenia svedčia mnohé archeologické výskumy v okolí. Nálezom bronzových mečov liptovského typu je dokázané osídlenie už z doby bronzovej (1250 – 750 pred Kr.). V chotári obce sa nachádza archeologické nálezisko Hrádok, vyhlásené za chránenú kultúrnu pamiatku. Hrádok bol obývaný v období popolnicových polí a dobe laténskej, čo dokazujú nálezy črepín stradonického typu. Vzácné sú aj archeologické vykopávky z doby rímskej, najmä pozlátená spona zo striebra, prasleny, perly, Trajánov denár a iné.

Po 1. svetovej vojne tu miestni obyvatelia objavili depot (poklad) strieborných mincí. To vyvolalo divokú naháňačku a miestni rozkopali čo sa dalo. Zakročiť museli aj policajti. Najstaršia písomná zmienka pochádza z roku 1529, kde sa Baláže spomínajú pod názvom HUTTAE LYPTZYCZAE. Postupom času sa menil aj názov, napríklad : gaza Lyptzcicz (1531), Lypschersaifen (1540), Balass (1780), Ballasch (1802), Balás (1837), Baláže, Bláže (1948) až po súčasný názov Baláže (1964).

Osada vznikla v 2. polovici 15. storočia okolo dvoch šmelcovacích hút na spracovanie medi na surovo pri potoku Lupčica, ktoré postavil banskobystrický ťažiar Ján Kolman.

Obec je súčasťou združenia **obcí Mikroregión pod Panským dielom**. Združenie "Mikroregión obcí pod Panským dielom" vzniklo v roku 2000. Hlavným cieľom združenia obcí je spoločnými silami podporovať rozvoj cestovného ruchu na jeho území, tvorbu a ochranu životného prostredia, rozvoj súkromného podnikania, školstva, kultúry, športu a ochranu kultúrnych pamiatok. **Členmi tohto združenia sú obce Baláže, Kynceľová, Nemce, Podkonice, Priečhod, Selce , Slovenská Lupča, Špania Dolina, Lučatín a Donovaly.**

Kraj: Banskobystrický

Okres: Banská Bystrica

Počet obyvateľov: 235

Rozloha katastra ha: 1422

Prvá písomná zmienka: 1529

Nadmorská výška: 538 m.n.m.

Súradnice: 48° 48' 50" N 19° 11' 45" E

Plánované investície :

Najväčšou investíciou na najbližšie roky je rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu v obci cca 150 000,00 €.

Identifikačné údaje obce

Názov: OBEC Baláže

Sídlo: Baláže 11

IČO: 00313297

Štatutárny orgán obce: starosta obce

Telefón: 048/4196079

Mail: starosta@balaze.sk

Geografické údaje

Susedné obce : Podkonice, Priechod, Donovaly, Motyčky a Selce

Rozloha obce : 1422 ha

Nadmorská výška: 538 m.n.m.

Demografické údaje za 4 roky

V roku 2020:

nenarodilo sa 1 dieťa

zomreli 3 obyvatelia

na trvalý pobyt sa prihlásilo 5 a odhlásilo z trvalého pobytu 1 občan

V roku 2021:

narodilo sa 5 deti

zomreli 4 obyvatelia

na trvalý pobyt sa prihlásili 9 a odhlásilo z trvalého pobytu 0 občanov

V roku 2022:

narodilo sa 2 deti

zomreli 7 obyvatelia

na trvalý pobyt sa prihlásilo 9 občanov a odhlásil sa z trvalého pobytu 1 občan

V roku 2023:

narodilo sa 1 dieťa

zomreli 2 obyvatelia

na trvalý pobyt sa prihlásilo 3 občania a odhlásil sa z trvalého pobytu 1 občan

V roku 2024:

sa narodilo 1 dieťa

zomreli 3 občania

na trvalý pobyt sa prihlásilo 0 občanov a odhlásilo sa z trvalého pobytu 3 občania

Do polovice 17. storočia spracúvali haldový materiál súkromní ťažiarci a vyrobený kamienok odovzdávali na rafinovanie do Moštenice, kde sa nachádzala erárna huta. Obyvatelia boli prevažne hutníci, baníci, drevorubači, povozníci a uhliari, od 18. storočia pracovali aj na miestnej pile. V rokoch 1546 až 1848 mali charakter komorských osadníkov. Po zániku baní a uhliarstva začali obyvatelia pracovať hlavne v okolitých lesoch ako drevorubači, furmani alebo odchádzali za prácou do podbrezovských železiarní. Život Balážanov bol od samého začiatku veľmi ťažký a namáhavý. K zlepšeniu nedošlo ani počas 1. Československej republiky. Životná úroveň bola veľmi nízka, chýbali tu základné sociálne zariadenia. Škola bola postavená až v roku 1928, do tej doby sa deti učili buď po jednotlivých domoch alebo v malom drevenom domčeku „škôlke“, aj to len v zime. Ťažkú situáciu zhoršovali ešte obdobia hospodárskych kríz, kedy nezamestnanosť a exekúcie boli na každodennom poriadku. Napríklad v roku 1931 bolo v obci 57 % nezamestnaných. Obec Baláže vošla do povedomia najmä významnou úlohou počas SNP. Jedna z najsilnejších partizánskych oblastí na Slovensku sa vytvorila v západnej časti Nízkych Tatier a v Starohorských vrchoch. Centrom celej oblasti pod názvom „Partizánska republika“ boli obce Baláže a Kalište.

Už pred začiatkom Povstania bolo v obci výchovné stredisko partizánov - dobrovoľníkov. Po potlačení Povstania nemeckými jednotkami a ústupe partizánov do hôr sa Baláže stali sídlom partizánskych štábov Smrť fašizmu (pod velením mjr. N. V. Volkova) a Pomstiteľ (pod velením mjr. S. g. Morozova), ktoré tu pôsobili od začiatku novembra 1945 do polovice marca 1945.

Na tomto území sa rozvinula široká a dobre organizovaná spolupráca miestneho obyvateľstva a partizánov. Okrem množstva letákov určených obyvateľstvu, ale aj nepriateľským vojakom vydávali sa tu aj časopisy Hlas ľudu a Partizán. Na území partizánskej republiky bojovali a pracovali predstavitelia mnohých národov, národností a krajín z celého sveta. Okrem Slovákov, najmä Česi, Rusi, Ukrajinci, Bielorusi, príslušníci národov a národností bývalého Sovietskeho zväzu, bývalej Juhoslávie, Poliaci, Bulhari, Rumuni, Maďari, Francúzi, Rakúšania a nemeckí antifašisti. Partizánska vojna v týchto nepriateľských podmienkach nebola možná a úspešná bez pomoci a podpory miestneho civilného obyvateľstva, ktoré zabezpečovalo potraviny, lieky, šatstvo, obuv pre potreby partizánskych jednotiek. Ukrývali a liečili ranených partizánov. Okrem toho poskytovali partizánom cenné správy rôzneho druhu a charakteru. Mnohí z miestnych obyvateľov sa priamo zapojili aj do diverzných, sabotážnych a bojových akcií a do obrany partizánskeho územia. Na druhej strane partizánska vojna mala kruté a ničivé dôsledky pre civilné obyvateľstvo a jeho majetok zo strany nepriateľa. Priama účasť obyvateľov obce Baláže v Slovenskom národnom povstaní, všestranne intenzívna pomoc obyvateľov partizánskym jednotkám, osobitne brigádám Smrť fašizmu a Pomstiteľ počas partizánskej vojny v zime 1944/1945, nešla pozornosťou trestných kománd SiPo a SD z oporného bodu v Banskej Bystrici. Ich úsilie zlikvidovať a spacifikovať jedno z centier Partizánskej republiky sa dlho nerealizovalo vďaka hrdinskej a úpornej obrane regiónu partizánmi. Za ich neúspechy sa pomstili až príslušníci nemeckých frontových jednotiek, ktorí spolu s maďarskými žandármi (po vypálení obce Kalište 18. marca 1945), 20. marca 1945 (po odchode partizánskych jednotiek z tohto priestoru) obec obsadili, vydrancovali a vypálili. Zhorelo 34 domov a hospodárskych budov. Zaživa upálili Š. Slobodníka aj s jeho novonarodeným synom Jankom. Zastreli Alberta a Róberta Rešovcov. Počas oslobodzovania obce 26. marca 1945 zahynuli ešte ďalší traja občania K. Rusko, G. Očenáš a P. Očenášová. Bilancia vojnových škôd bola otrasná, zhorené rumoviská, zvyšky komínov a len 6 nezhořených domov, horáreň a kaplnka. 57 rodín zostalo bez prístrešia.

Obec bola oslobodená 26. marca 1945 vojakmi rumunskej armády.

Obnova zničených Balážov začala 1. júna 1947, keď podpredseda SNR Karol Šmidke slávnostne otvoril Prvú mládežnícku stavbu národnej vďaky. Na výstavbe sa okrem domácich

Rozpočet bol zmenený rozpočtovým opatrením č. 1 z 23.8.2024 uz. č. 29/2024

2.1. Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2024

	Rozpočet	Rozpočet po zmenách	Skutočné plnenie príjmov/ čerpanie výdavkov k 31.12.2024	% plnenia príjmov/ % čerpania výdavkov
Príjmy celkom	176750	176750	148953,77	84%
z toho :				
Bežné príjmy	106750	106750	125287,77	118%
Kapitálové príjmy				
Finančné príjmy	70000	70000	23666	33%
Výdavky celkom	176750	176750	122126,18	69%
z toho :				
Bežné výdavky	106750	106750	95356,89	89%
Kapitálové výdavky	70000	70000	26769,29	38%
Finančné výdavky				

2.2. Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2024

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2024
Bežné príjmy spolu	125287,77
z toho : bežné príjmy obce	125287,77
bežné príjmy RO	
Bežné výdavky spolu	95356,89
z toho : bežné výdavky obce	95356,89
bežné výdavky RO	
Bežný rozpočet	29930,88

Neobežný majetok spolu	236507,99	255527,32	203341	198341
z toho :				
Dlhodobý nehmotný majetok				
Dlhodobý hmotný majetok	183166,99	202186,32	150000	145000
Dlhodobý finančný majetok	53341	53341	53341	53341
Obežný majetok spolu	106207,92	111454,83	110000	110000
z toho :				
Zásoby	0		0	0
Zúčtovanie medzi subjektami VS	0		0	0
Dlhodobé pohľadávky	0		0	0
Krátkodobé pohľadávky	1373,94	3459,26	1000	1000
Finančné účty	104833,98	107995,57	100000	100000
Poskytnuté návratné fin. výpomoci dlh.				
Poskytnuté návratné fin. výpomoci krát.				
Časové rozlíšenie	417,45	568,95	600	600

3.2. Zdroje krytia

Názov	Skutočnosť k 31.12.2023	Skutočnosť k 31.12.2024	Predpoklad na rok 2025	Predpoklad na rok 2026
Vlastné imanie a záväzky spolu	343133,36	367551,10	313941	308941
Vlastné imanie	325831,05	340833,79	299391	296691
z toho :				
Oceňovacie rozdiely				
Fondy				
Výsledok hospodárenia	325831,05	340833,79	299391	296691
Záväzky	4895,58	6730,92	4500	4550
z toho :				
Rezervy	600	800	600	600
Zúčtovanie medzi subjektami VS				
Dlhodobé záväzky	395,73	560,34	400	450
Krátkodobé záväzky	3899,85	5370,58	3500	3500
Bankové úvery a výpomoci				
Časové rozlíšenie	12406,73	19986,39	10050	7700

Analýza významných položiek z účtovnej závierky: žiadne sa nevyskytli

3.3. Pohľadávky

rozlíšenia				
66 – Finančné výnosy	9107			
67 – Mimoriadne výnosy				
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	17081,53	8165,92	15000	13500
Hospodársky výsledok /+ kladný HV, - záporný HV/	34249,94	15002,74	16350	14350

Hospodársky výsledok /kladný/ v sume 15002,74 EUR bude zúčtovaný na účet 428

5. Ostatné dôležité informácie

5.1. Prijaté granty a transfery

V roku 2024 obec prijala nasledovné granty a transfery:

Poskytovateľ	Účelové určenie grantov a transferov	Suma prijatých prostriedkov v EUR
	Dotácia životné prostredie	28,20
	Register obyvateľstva	76,89
	Register adries	19,60
	Dotácia na voľby	3118,09
	Dotácia rekonštrukcia MK	9975
	Dotácia na opravu hracích prvkov	1500

5.2. Poskytnuté dotácie

V roku 2024 obec poskytla zo svojho rozpočtu dotácie v zmysle VZN č.2/2013 o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce:

Prijímateľ dotácie	Účelové určenie dotácie	Suma poskytnutých prostriedkov v EUR
FK Baláže, Baláže 11, 97611 Baláže	Občianske združenie	3000,--
Senior dom Magnólia	Nezisková organizácia	300,--